

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.I.20.635/2018/5. szám

A Szegedi Ítéltábla **felperes neve (címe)** szám alatti lakos felperesnek - az Országos Bírósági Hivatal által képviselt **alperes neve (címe)** szám alatti székhelyű alperes ellen személyiségvédelmi igény érvényesítése iránt indított perében az Egri Törvényszék 2018. május 24. napján kelt 12.P.20.120/2016/75. számú ítélete ellen a felperes részéről 77. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

Í T É L E T E T :

Az elsőfokú bíróság ítéletét azzal a kiegészítéssel **hagyja helyben**, hogy megállapítja, a le nem rótt 1.500.000,- (Egymillió-ötszázezer) forint elsőfokú eljárási illeték az állam terhén marad.

A le nem rótt 2.500.000,- (Kettőmillió-ötszázezer) forint fellebbezési eljárási illeték az állam terhén marad.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I N D O K O L Á S

A felperes (**város 1**)-i székhelyű egyéni ügyvéd.

Ellene és társai ellen a Nemzeti Adó- és Vámhivatal ... Regionális Bűnügyi Igazgatósága ...bű. szám alatt büntetőeljárást folytatott csődbűncselekmény büntette és más bűncselekmények miatt.

A felperest 2015. július 28-án vették őrizetbe.

Másnap a (**város 1**)-i Járási Ügyészség indítványozta előzetes letartóztatását.

Az ügy elintézésére kijelölt nyomozási bíró, a törvényszék illetékességi területén működő járásbíróságok ügyeletes nyomozási bírái, valamint a (**város 1**)-i Törvényszék nyilatkozatot tevő ügyeletes büntető bírái elfogultságot jelentettek be, mivel a felperessel rendszeres munkakapcsolatban állnak, így tőlük az ügy pártatlan megítélése nem várható.

A (**város 2**)-i Ítéltábla 2015. július 30-án kelt (**1**) számú végzésével a (**város 1**)-i Járásbíróságon (**2**) számon folyamatban lévő, előzetes letartóztatás elrendelésére irányuló eljárásból a (**város 1**)-i Járásbíróságot, az esetleges másodfokú eljárásból a (**város 1**)-i Törvényszéket kizárta, és az elsőfokú eljárás lefolytatására a (**város 2**)-i Járásbíróságot jelölte ki. Indokolásában kitért arra, hogy a vádemelés előtti nyomozási bírói eljárásokból való kizárás rendszerint valamennyi, a vádemelésig esedékes eljárásra kiterjed, az adott esetben azonban - mivel a nyári tárgyalásmentes időszak miatt alapvetően csak az ügyeletes bírák nyilatkoztak - a törvényes bíróhoz való jog biztosítása érdekében e kizárás csupán az előzetes letartóztatás elrendelésével kapcsolatos eljárást érinti, és további eljárások esetén valamennyi érintett bíró nyilatkozatának beszerzésével kell a kizárási eljárást lefolytatni, ha annak szükségessége felmerül.

Ezt követően a **(város 2)-i Járásbíróság** - ugyancsak 2015. július 30-án kelt - **(3)** számú végzésével elrendelte a felperes előzetes letartóztatását az elsőfokú bíróság tárgyalás előkészítése során hozandó határozatáig, de legfeljebb 2015. augusztus 30. napjáig.

A végzést az **(alperes neve) (4)**. számú végzésével helybenhagyta.

A **(város 1)-i Járási Ügyészség** 2015. augusztus 24-én előterjesztett indítványára a **(város 2)-i Járásbíróság** 2015. augusztus 26-án kelt **(5)** számú végzésével elrendelte az előzetes letartóztatás 2015. november 30-ig való meghosszabbítását.

Az **(alperes neve)** 2015. november 12-én kelt **(6)** számú végzésével a döntést helybenhagyta. Indokolásában - az érdemi érveken túl - kifejtette, mivel a **(város 2)-i Ítéletábrla (1)** számú végzésével a **(város 2)-i Járásbíróságot** csak az előzetes letartóztatás elrendelése tárgyában hozott döntés körében jelölte ki az eljárás lefolytatására, nem annak meghosszabbítása körében, a nyomozási bírónak a határozathozatalt megelőzően az ügy **(város 1)-i Járásbírósághoz** való áttételéről kellett volna rendelkeznie.

Az előzetes letartóztatás tárgyában folyó eljárásból a **(város 1)-i Járásbíróság** nyomozási bírója 2015. október 19-én kelt nyilatkozatával kizárását kérte.

Az **(alperes neve)** Elnökének 2015.El... számú elnöki iratához mellékelte nyilatkozatok szerint a **(város 1)-i Törvényszék** bírái és a **(város 1)-i Törvényszék** illetékességi területéhez tartozó járásbíróságok nyomozási bírái a felperessel folytatott munkakapcsolat tényére tekintettel - kivétel nélkül - elfogultak. Erre figyelemmel a **(város 2)-i Ítéletábrla** 2015. november 11-én kelt **(7)** számú végzésével a büntetőügyben a nyomozási bírói eljárásból a **(város 1)-i Járásbíróságot**, az esetleges másodfokú eljárásból a **(város 1)-i Törvényszéket** kizárta és az eljárás lefolytatására a **(város 2)-i Járásbíróságot** jelölte ki.

A felperes módosított keresetében elsősorban bírósági jogkörben okozott kár megtérítése címén, másodsorban személyes szabadsághoz fűződő személyiségi joga megsértésének megállapítása mellett, erre alapítottnak kérte 310 millió forint és ennek 2015. szeptember 1-től a kifizetésig járó késedelmi kamatainak a megfizetésére kötelezni az alperest. Nem vitatta, hogy előzetes fogvatartása 2015. augusztus végéig jogszerű volt, azonban állította, 2015. szeptember 1-jétől 74 napon át az jogellenes volt. Arra hivatkozott, hogy az alperes járásbírósága hatáskör és illetékesség hiányában hozott döntést előzetes letartóztatása meghosszabbításáról, mely eljárása kirívóan jogszabálysértő volt.

Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Véleménye szerint az, hogy a **(város 2)-i Járásbíróság** hatáskör és illetékesség hiányában hosszabbította meg a felperes előzetes letartóztatását, nem tekinthető kirívóan súlyos jogalkalmazási tévedésnek, a döntés helyességét egyébként alátámasztotta az **(alperes neve) (6)** számú végzése is, mellyel az elsőfokú határozatot helybenhagyta. Kiemelte, a törvényszék végzésének indokolásában kitért arra is, hogy a bírósági hatáskör túllépése, a más bíróság kizárólagos illetékességébe tartozó ügy érdemi elbírálása olyan súlyos eljárási hiba, amely hatályon kívül helyezéssel orvosolható, a perbeli eset viszont nem ebbe a körbe sorolható. A törvényes bíróhoz való jog nem szenvedett csorbát, hiszen utólag az illetékes büntető ügyszakas bírák mindegyike elfogultságot jelentett be. Vitatta azt is, hogy a felperesnek az eljárás bármilyen hátrányt okozott volna, mivel előzetes letartóztatása és fogvatartása jogszerű volt.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Indokolásában rámutatott, a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 64. §-a - szemben a Pp. 104/A. § (1) bekezdésével - nem rendelkezik törvénykezési szünetről. Kifejtette, a perbeli jogviszonnyal összefüggésben nem befolyásolta a határidők folyását, hogy a törvénykezési szünet időszaka alatt az alperes illetékességi területén működő járásbíróságok büntető bírái közül többen szabadságukat töltötték. Erre az időszakra esett a **(város 2)-i Járásbíróság** előzetes letartóztatás meghosszabbításáról szóló döntése és a **(város 2)-i**

Ítélet azt helybenhagyó végzése is. Tényként állapította meg, hogy a **(város 2)**-i Járásbíróság nyomozási bírása 2015. augusztus 26-án anélkül hosszabbította meg a felperes előzetes letartóztatását, hogy észlelte volna illetékességének hiányát. Lényegesnek tartotta viszont, hogy utóbb az **(alperes neve)** - értelmezve a Be. 373. § (1) bekezdését, valamint a 17. § (5) és (6) bekezdését - úgy foglalt állást, a kijelölés hiánya nem alapozhat meg kizárólagos illetékességet. Mivel a peradatok alapján az alperes nem sértette meg a felperes személyes szabadsághoz fűződő személyiségi jogát, az ennek megállapítására irányuló kereseti kérelmet alaptalannak találta.

A bírósági jogkörben okozott kár megtérítésére irányuló igény kapcsán kifejtette, a Pp. 164. § (1) bekezdése szerint a felperest terhelte a bizonyítás kárának bekövetkeztére és annak mértékére nézve. A kialakult bírói gyakorlat alapján hangsúlyozta, csak kirívóan súlyos jogalkalmazási és jogértelmezési tévedés alapozhatja meg a jogalkalmazó kárfelelősségét. Ezt vizsgálva megállapította, a **(város 2)**-i Járásbíróság nyomozási bírása a felperes előzetes letartóztatásának meghosszabbítása során megsértette a jogszabályt és a gondossági mércét, hiszen a Be. 19. §-a alapján a hatáskör és illetékesség hivatalbóli vizsgálatának kötelezettsége terhelte. Mivel azonban a felperes nem bizonyította, hogy az alperes felróható magatartásával okozati összefüggésben ténylegesen kára következett be, a Ptk. 6:519. § és 6:549. § (1) bekezdésében rögzített törvényi feltételek hiányában keresete ez okból is alaptalan.

Az ítélet ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést elsősorban annak hatályon kívül helyezése, másodsorban megváltoztatása és a kereset szerinti döntés meghozatala érdekében. Fenntartotta az elsőfokú eljárásban kifejtett álláspontját.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására irányult.

A fellebbezés **alaptalan**.

A kereset alapját az képezte, hogy a **(város 2)**-i Járásbíróság illetékesség hiányában döntött a felperes előzetes letartóztatásának meghosszabbításáról, **(5)** számú végzésének meghozatalakor ugyanis csak az előzetes letartóztatás elrendelése, és nem a meghosszabbítása körében volt kijelölve az eljárásra. Emiatt a nyomozási bírónak a határozat meghozatalát megelőzően kétségtelenül intézkednie kellett volna az ügy **(város 1)**-i Járásbíróságra való áttételéről.

Elsődleges kereseti kérelmében bírósági jogkörben okozott kárának megtérítését igényelte a felperes.

Bírósági jogkörben okozott kárról akkor lehet szó, ha az az igazságszolgáltatás gyakorlásával, tehát a bíróság feladatainak teljesítése körében megvalósult tevékenységgel vagy mulasztással okozati összefüggésben keletkezett. Az ilyen kár megtérítését igénylőnek azt kell - az általános szabályoknak megfelelően - bizonyítania, hogy a bíróság jogellenes tevékenységével vagy mulasztásával okozati összefüggésben kára keletkezett (Ptk. 6:519. §), továbbá fennállnak a Ptk. 6:549. § (1) bekezdésében rögzített speciális feltételek is. Lényeges, hogy felelősséget aktív és passzív magatartás, vagyis mulasztás is megalapozhat, az elkövetett jogszabálysértésnek azonban kirívóan súlyosnak kell lennie. Ez azt jelenti, hogy csak kirívóan okszerűtlen mérlegelés vagy a kirívóan súlyos jogértelmezési hiba eredményezheti a kárfelelősség szankcióját (hasonlóan: BDT2004. 1028., BH2009. 325.).

A büntetőeljárásról szóló - a jogsértés időszakából adódóan alkalmazandó - 1998. évi XIX. törvény (Be.) 209. § (1) bekezdése értelmében a nyomozási bíró eljárására a bírósági eljárás általános szabályai az e címben foglalt eltérésekkel alkalmazandók, vagyis a Be. 19. §-a is irányadó. Eszerint pedig a bíróság a hatáskörét és illetékességét hivatalból vizsgálja, melyet az eljárás minden

szakaszában hivatalból kell megtennie, így a tárgyalás előkészítése során éppúgy, mint a tárgyalás megkezdését követően. Amennyiben hatáskörének vagy illetékességének hiányát állapítja meg, akkor az eljárás kezdeti szakaszában a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságnak kell az iratokat megküldeni. A hatásköri és illetékességi szabályok megsértése vagy figyelmen kívül hagyása kétségtelenül eljárási szabálysértés, abszolút hatályon kívül helyezési okként minősülő lényeges eljárási szabálysértést viszont csak akkor követ el a bíróság, ha a hatáskörét túllépi vagy más bíróság kizárólagos illetékességébe tartozó ügyet bírál el. A nyomozási bíró eljárása során azonban nem érvényesülnek a kizárólagos illetékességre vonatkozó szabályok, így az erre vonatkozó illetékességi szabályok megsértése csak relatív eljárási szabálysértés. Ennek indoka, hogy a Be. 208. § (1) bekezdése úgy határozza meg a nyomozási bíró illetékességét, hogy a törvényszék az illetékességi területén lévő ügyészségek által folytatott eljárás során jár el, tekintet nélkül arra, hogy az eljárás alapjául szolgáló bűncselekmény elbírálása a járásbíróság vagy a törvényszék hatáskörébe tartozik. A Be. tehát speciális szabályként, az eljáró ügyészség székhelye szerint szabja meg a nyomozási bíró illetékességét (Be. Kommentár a 208. §-hoz).

Lényeges az is, hogy előzetes letartóztatásban lévő gyanúsított ügyében az eljárást soron kívül kell lefolytatni, amit nem hátráltathat a hatáskör - hivatalból kötelező - vizsgálatának elvégzése sem (hasonlóan: BH 2009. 43.). Vagyis a bíróságnak törekednie kell arra, hogy az előzetes letartóztatás a lehető legrövidebb ideig tartson. Ezt segíti elő a Be. 308. § (1) bekezdése is, mely szerint a tárgyalás megkezdése után áttételnek csak akkor van helye, ha az ügy elbírálása a bíróság hatáskörét meghaladja (kizárólagos illetékesség), szemben a tárgyalás előkészítő szakával, - amikor az áttételnek nincs korlátja.

A Be. 284. § (1) és (2) bekezdésében foglaltakat elemezve pedig megállapítható, hogy a tárgyalás megkezdésének az tekinthető, amikor az ügyész a vádirat ismertetésére történő felhívása megtörténik, mely aktus az előzetes letartóztatás meghosszabbítása tárgyában való - jelen esetben a Be. 210. § (3) bekezdés a) pontja szerinti - nyomozási bírói határozathozatalnak feleltethető meg.

Az sem hagyható figyelmen kívül, hogy utóbb már a **(város 1)**-i Törvényszék és az illetékességi területéhez tartozó valamennyi járásbíróság összes büntető bírója elfogultságot jelentett be, emiatt a **(város 2)**-i Járásbíróság került kijelölésre 2015. november 11-én a nyomozási bíró jogkörébe tartozó valamennyi eljárás lefolytatására, vagyis az előzetes letartóztatás meghosszabbítása tárgyában a másodfokon eljáró **(alperes neve)** már illetékes volt **((város 2)-i Ítéltábla (7). számú határozat)**. Ezen alperesi törvényszék viszont - bár észlelte, hogy az elsőfokú bíróság az illetékességét nem vizsgálta - érdemben is felülvizsgálta a felperes előzetes letartóztatása meghosszabbításának indokoltságát, és a **(város 2)**-i Járásbíróság végzését helybenhagyta. Ilyen körülmények között a felperes fogvatartása semmiképp sem volt jogszerűtlen, így kirívóan súlyos jogszabálysértés hiányában nem állnak fenn a Ptk. 6:519. § és 6:549. §-ában meghatározott feltételek, bírósági jogkörben okozott kár megtérítésének nincs helye. Megjegyzi az ítéltábla, az állított kár bekövetkezte sem igazolt.

Másodlagos keresetét a felperes alapvetően személyiségi jogsértésre hivatkozva terjesztette elő, jogkövetkezményként sérelemdíjat igényelt.

A Ptk. a személyiségi jogokat általános jelleggel védelem alá helyezi (Ptk. 2:42. § (1) és (2) bekezdés). Megsértésük egyik lehetséges jogkövetkezményeként vezeti be a sérelemdíjban való marasztalást, amit nem a kártérítési szabályok, hanem a személyiségi jogvédelem körében helyez el. A sérelemdíjnak a kártérítési jogtól való elszakítása azonban nem jelenti azt, hogy fontos részletekben ne lehetne és ne kellene a kártérítés szabályait alkalmazni. A Ptk. kifejezetten rögzíti is, hogy a sérelemdíj fizetésére kötelezés feltételeire - különösen a sérelemdíjra köteles személy meghatározására és a kimentés módjára - a kártérítési felelősség szabályait kell alkalmazni (Ptk. 2:52. § (2) bekezdés). Ezzel az utaló szabállyal a kódex a kártérítés szabályait hívja segítségül.

Ennek megfelelően a sérelemdíj fizetés kötelezettsége alóli mentesülés feltételeit - a kártérítési felelősség alóli mentesüléshez hasonlóan - a jogsértő személyére irányadó felelősségi rendszer alapján kell meghatározni. Ez azt jelenti, hogy szerződésen kívüli jogsértés esetén az adott kimentési rendszer feltételeit kell támasztani, leggyakrabban tehát a deliktuális kárfelelősségi rendszer felróhatósági kimentési kritériumai (6:519. §) érvényesülnek. Ilyen esetben tehát a személyiségi jogot sértő személy mentesül a felelősség, a sérelemdíj fizetési kötelezettség alól, ha bizonyítja, hogy magatartása nem volt felróható, vagyis úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható (Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz; szerkesztette: Vékás Lajos/Gárdos Péter I. kötet 174-176. oldal).

Mindezek alapján a másodlagos kereset kapcsán is végső soron a bírósági jogkörben okozott károkért való felelősségi rendszer alapján kellett megítélni az alperes magatartását, azzal azonban, hogy elsődlegesen a személyiségi jogsérelem megvalósulásának vizsgálata szükséges. A Ptk. 2:42. § (2) bekezdése ugyanis generálklauzulaként rögzíti, hogy az emberi méltóságot és az abból fakadó személyiségi jogokat - köztük a 2:43. § b) pontjában szabályozott személyes szabadságot - mindenki köteles tiszteletben tartani. A főszabály az, hogy minden személyiségi érdeksérelmet okozó magatartás jogellenes, mégis - egyebek mellett - a jogszabály felhatalmazása a jogellenességet kizárja. Jogellenesség hiányában viszont a jogsértés szankciói sem alkalmazhatók. A bírósági jogkörre vonatkozó speciális rendelkezésekből fakadóan a pusztán jogsértés sem vonhat maga után sérelemdíj fizetési kötelezettséget: annak kirívónak kell lennie és az annak kapcsán előállt sérelemnek meg kell haladnia a bagatell mértéket. Jelen esetben a **(város 2)**-i Járásbíróság - a fentebb kifejtettek szerint - jogsértő módon járt el az előzetes letartóztatás meghosszabbításakor, azonban nem anyagi, hanem eljárásjogi szempontból. Jogsértését viszont az egyébként jogszerűen eljáró másodfokú bíróság, az **(alperes neve)** nem minősítette olyan súlyosnak, hogy az hatályon kívül helyezést indokolt volna, ráadásul anyagi jogi szempontból egyetértett az elsőfokú bírósággal. Ilyen körülmények között a jogsértést kirívónak nevezni nem lehet, ahogy súlyos, már sérelemdíj fizetési kötelezettséget keletkeztető joghátrány sem következett be a felperes oldalán.

A kifejtettekre tekintettel az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján - érdemi részét tekintve - helybenhagyta.

Az elsőfokú bíróság nem rendelkezett a felperes személyes költségmentessége folytán előzetesen le nem rótt elsőfokú eljárási illeték viseléséről (Pp. 77. §), ezért azt az ítéletábra pótolta.

A le nem rótt fellebbezési eljárási illeték a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján az állam terhén marad.

Szeged, 2019. március 1.

Dr. Kiss Gabriella s.k.
a tanács elnöke

Dr. Bánfalvi-Bottyán Csilla s.k.
előadó bíró

Dr. Bálint Attila s.k.
táblabíró